

Kutatási jelentés
a Szeleta-barlang (5363-1)
2024. évi kutatásáról

A jelentés bármely részének átvétele, újra közlése, csak a szerző engedélyével lehetséges
© Lengyel György, 2025

Készítette: Dr. Lengyel György (Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ,
Magyar Nemzeti Múzeum)

Összefoglalás

Barlang neve: Szeleta-barlang

Kataszteri száma: 5363-1

Régészeti lelőhely azonosító: 16757

A kutatással érintett barlangszakasz(ok): a barlang hátsó és első része

A vagyonkezelői hozzájárulás jogosultja: Dr. Lengyel György

Vagyonkezelői hozzájárulás kibocsátója, száma: 1426/1/2024

Vagyonkezelői hozzájárulás lejárata: 2024. szeptember 27.

Vagyonkezelői hozzájárulás módosításának száma (ha van): -

Jelentés időszaka: *2020. augusztus 5. – 2020. szeptember 27.*

Kutatásvezető: Dr. Lengyel György

Kutatásvezető-helyettes: Szegedi Kristóf István

A barlang hossza és vertikális kiterjedése a kutatás megkezdésekor (a jelentési időszakra vonatkoztatva): 115 m, 16,5 m

A kutatás során talált új barlangszakaszok hossza, vertikális kiterjedése: -

A barlang hossza és vertikális kiterjedése a kutatási jelentési időszak végén: változatlan

A jelentés lezárásának időpontja: *2025. február 15.*

A jelentést összeállította: Dr. Lengyel György

A Szeleta-barlang 2024-es feltárása augusztus 5-től szeptember 27-ig zajlott. A barlangot a kijelölt kék túra útvonalán közelítettük meg. A Hámori Szikla és Jégmászó Egyesület (HSZJSE) hozzájárult ahhoz, hogy a felső-hámori sziklafal melletti területen létesített zárható WC-jét az ásatás ideje alatt használjuk. Emiatt a sziklafaltól induló meredek ösvényen is közlekedtünk WC használat miatt.

A barlangban egyszerre maximum 8 fő dolgozott reggel 8 órától délután 17 óráig. A hétvégeken nem dolgozunk.

A munkálatok során keletkező hulladék napi szintű elszállítását biztosítottuk. Továbbá, gondoskodtunk a turisták által esetlegesen hátrahagyott hulladék elszállításáról is.

A munkaterületet piros-fehér szalagos elkerítésével és figyelmeztető veszélyt jelző tábla kihelyezésével jelöltük a balesetek elkerülése érdekében. Emiatt a barlang leghátulsó részét egy 10 méteres puffér zónával a szelvények kezdetétől elzártuk a látogatók elől. A látogatóknak lehetőségük volt az ásatási munkát megtekinteni, és megfelelő tájékoztatást adtunk arról, hogy milyen munka folyik a barlangban. Augusztus folyamán esőmentes napokon naponta kb. 30 turista látogatta a barlangot és szeptember elején nagyobb iskoláscsoportok is rendszeresen megjelentek. Ez alapján a barlang frekventált turistacélpontnak nevezhető. Az ásatási területre kis létszámban az ásató régész vagy megbízottja vezetésével is be lehetett lépni.

A barlangban a világítást eredetileg benzinmotoros aggregátorral terveztük megoldani, azonban sikerült akkumulátoros reflektorokat beszerezni, amelyek zajmentesen üzemeltek.

Kutatásunk fókuszában a 3-as réteg állt, így a 3-as alatt lévő 2. rétegnek már csak a legfelső szintjét terveztük elérni az ásatással. Nem volt célunk a barlang fenekének az elérése.

Az üledéket geológiai rétegekre bontva, a rétegeket 5 cm vastag mesterséges szintekre osztva bontottuk le. Eredetileg 2 cm-es szinteket terveztünk, de a kövek gyakorisága és mérete ezt nem tette lehetővé. Minden 5 cm vastag szintből 50 cm x 50 cm területről a finom üledéket a kötőrmelék kiválogatása után elcsomagoltuk. Az üledéket a barlangból elszállítottuk és iszapoltuk.

Az általunk megmozgatott üledékből visszamaradó kötőrmeléket geotextíliával fedett területen deponáltuk.

A feltárás során négy szelvényt nyitottunk. Eredetileg csak a főfolyosó hátsó részében terveztük a munkát (A szelvény), azonban az 1947-es szelvény közelsége miatt engedélyt kértünk a barlang előcsarnokából nyugatra nyíló mellékfolyosó elején is 6 m²-nyi felület kutatására. Az itt elhelyezett szelvények (B, C, D) közül a C szelvény teljes mélységében a korábbi ásatásokból visszatöltött üledéket tartalmazott. Ennek a szelvénynek a mélyítését 70 cm-en be is fejeztük. A B és D szelvényekben eredeti üledékeket találtunk már a felszínen. Ezekből régészeti leletek is kerültek elő.

Az A szelvényt a barlang hátsó szakaszában helyeztük, amely egy 2002-ben nyitott szelvény folytatása. Alapterülete a 2002-ben nyitott szelvény 2x2 m-es területéből indult. A feltárható üledéksor teteje 1,0-1,20 m-re kezdődött az eredeti kitöltést jelző fekete vonaltól. A szelvényünk legmélyebb pontja 1,80 m a feltárható üledék tetejétől. A kitöltés felszíne a folyosó közepe felé erősen leejt. Először a szelvény nyugati falát kezdtük el feltárni, majd az északi falat. Összességében 2m³-nyi eredeti üledéket tártunk fel. Itt a letaposott felszín alatt 16 db rétegtani egységet azonosítottunk. Eszerint Kadić 3. rétege 10 rétegre osztható. Ebből a 16-ból a 4. és a 9. tartalmazta a régészeti leleteket. A szelvényünk alján a 8. rétegben álltunk meg. Itt még sziklafeneket nem észleltünk.

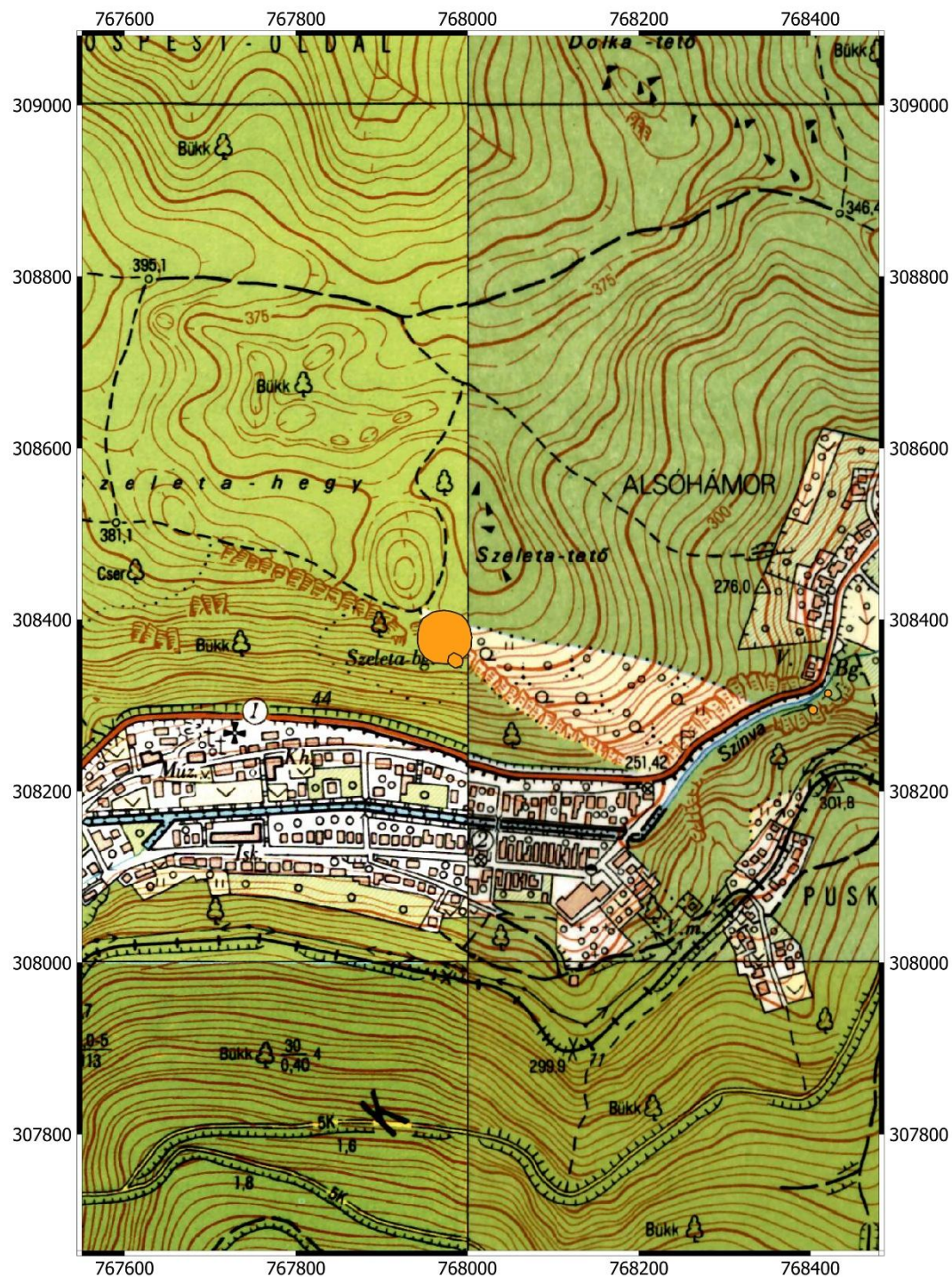
A B szelvényt a mellékfolyosó északi fala mentén nyitottuk a barlangfal és egy leszakadt kő között. Mérete 2x1 m kelet-nyugat irányú. A dél-nyugati részében nagyobb kőomlások láthatók. Itt a rétegsor 10 tagból áll. Régészeti leletek innen is kerültek elő. Az innen eltávolított üledék mennyisége nem éri el az 1m³-t. A szelvényben az észak-nyugati négyzetben meghagytuk az üledéksort további feltárásokra. A rétegsor itt 1 m mély, viszont a rétegsor a felszín leejtését követve lépcsősen mélyül így a szelvény relatív mélysége valójában csekély. a keleti felében a szelvénynek a kiásott üledék nagy része az előző ásatások hányójából származik. A rétegsor teljes egészében Kadić 3-as rétegének felel meg.

A D szelvényt a C szelvénytől 3 m-re keletre nyitottuk 2x1m felületen kelet-nyugati irányba. A szelvénynek a déli felében bontottunk többet. Itt 5 réteget találtunk. A legfelső réteg a B szelvény legalsó rétegével. Így a két szelvény rétegsora kiegészíti egymást.

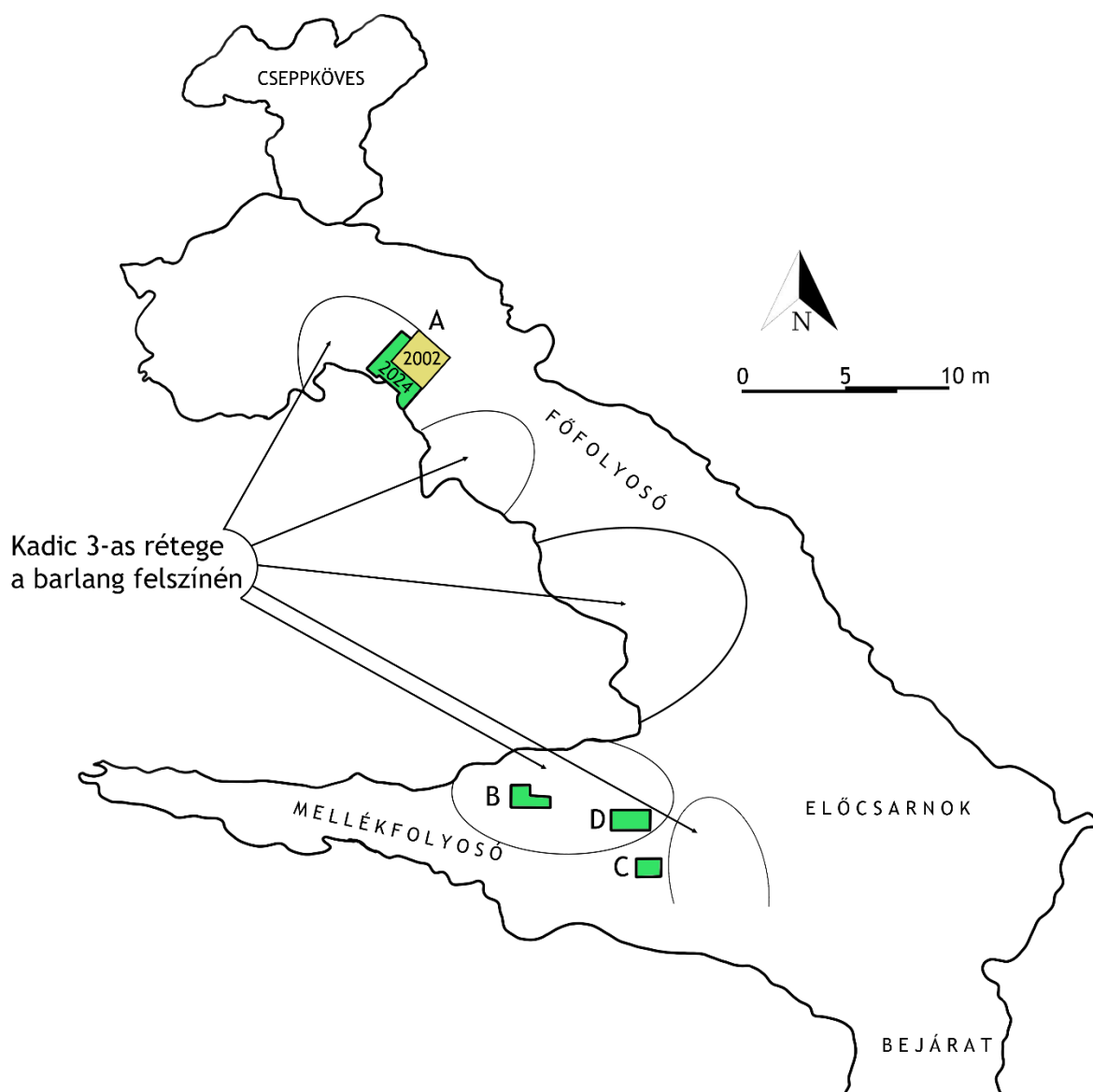
A szelvények visszatemetését és a munkálatok előtti felszíni állapotok visszaállítását 2024. szeptember 27-ig elvégeztük. A szelvények visszatöltését a kiásott és átválogatott üledékekkel végeztük el. Az A szelvény esetében nem volt annyi finom üledék, amellyel kőmentes felületet tudtunk volna készíteni. Ezért a korábbi ásatások által hátrahagyott kövekből segítettük a szelvény feltöltését.

A barlang területén a nyugati oldalon a főfolyosóban és a mellékfolyosóban a jelenlegi járófelszín biztosan a Kadić féle 3-as réteg. Ezeket a területeket jelöltük a térképen. A többi részén a barlangnak visszatöltés vagy szálközet látható. A visszatöltések alatt, a kiásott mélységek függvényében mindenképpen eredeti üledékekkel kell számolnunk. A visszatöltések mértéke változó lehet. A C szelvényünkben 70 cm-es mélységig visszatöltéssel találkoztunk. Ahol a Kadić-féle 3-as réteg a felszínen van, számolni kell folyamatos erózióval és a régészeti-paleontológiai leltanyag pusztulásával.

A barlang alaprajzát Leica TS07 mérőállomással felmértük. A termék falának vonalát a fekete kátrányvonal mentén követtük, így elméletileg a barlang eredeti kitöltésének felszíne menti alaprajzot kaptuk meg.

A Szeleta-barlang elhelyezkedése.

A Szeleta-barlang alaprajza a fekete kátrányvonal mentén.

A munkaterület lezárása.

Az A-szelvény ásatás előtt.

Az A-szelvény kinyitása, benne a 2002-es szelvényt takaró fekete geotextil.

Az A-szelvény kinyitása, alján a takarófólia.

Az A-szelvény kitisztított rétegsora az ásatás megkezdése előtt, nyugati fal.

Az A-szelvény kitisztított rétegsora az ásatás megkezdése előtt, északi fal.

Az A-szelvény kitisztított rétegsora az ásatás megkezdése előtt, déli fal.

Az A-szelvény feltárás közben, nyugati fal. A bal oldali részü az 1947-es szelvény fala.

Az A-szelvény északi fala ásatás közben.

Az A-szelvény bontás közben, nyugati fal.

Az A-szelvény északi fala.

Mikromorfológiai minták az A-szelvényből

Az A-szelvény a feltárás végén, északi fal.

Az A-szelvény a feltárás végén, nyugati fal.

Az A-szelvény temetése.

Az A-szelvény betemetve.

A B-Szelvény feltárás előtt, nyugati nézet.

A B-szelvény feltárás közben.

A B-szelvény rétegei, nyugati fal.

A B-szelvény visszatemetve, nyugati nézet.

A C-szelvény feltárás előtt, nyugati nézet.

C szelvény feltárás alatt, nyugati fal.

A C- szelvény visszatemetve, nyugati nézet.

D-szelvény feltárás előtt, nyugati nézet.

D-szelvény rétegsora, nyugati fal.

D-szelvény felülnézet.

D- szelvény visszatemetve.